

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**
Кафедра політології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної
роботи О. А. Кузнецова

«27 серпня 2019 р.»

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПРАКТИЧНА ПОЛІТОЛОГІЯ ТА ТЕХНОЛОГІЇ ПОЛІТИЧНОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ
(I частина)

Ступінь магістра

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність 052 «Політологія»

Освітня програма: Політологія

Історичний факультет

Робоча програма навчальної дисципліни «Практична політологія та технології політичної діяльності (І частина)» для студентів спеціальності 052 «Політологія», галузі знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Розробник: Ніколаєнко Наталія Олександрівна, доктор політичних наук, професор кафедри політології _____ (Ніколаєнко Н. О.)

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри політології.
Протокол № 1 від “ 27” серпня 2019 року

Завідувач кафедри політології

_____ (Ніколаєнко Н.О.)

“29”серпня 2019 р.

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 5	Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»	Нормативна	
Індивідуальне науково-дослідне завдання – есе, мультимедійна презентація творче завдання, індивідуальне завдання, наукові конференції, конспект першоджерел, творче завдання, захист реферату, дослідницька робота.	Спеціальність 052 «Політологія»	<i>Рік підготовки:</i>	
		1	
<i>Семестр</i>			
1			
Загальна кількість годин -90		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента -5	Ступінь магістра	8	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		6	
		<i>Лабораторні</i>	
		-	
		<i>Самостійна робота</i>	
		136	
Вид контролю: залік			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання - (90% / 10%).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

2.1. Мета та завдання дисципліни — ознайомлення з актуально-практичними та науково-прикладними основами політичних технологій, відрізняти конкурентоспроможні кадри в галузі політичної комунікації. Можна констатувати, що політична влада та політична система в цілому реалізують свої сутнісні властивості вираження інтересів, владування, організації, підпорядкування і т.ін. як через відповідні функції, так і через технології. Вони розвиваються, трансформуються з урахуванням конкретно-історичних обставин, відмирають старі, з'являються нові, видозмінюються ті, що існували раніше. Сучасні політичні технології — це сукупність найбільш доцільних прийомів, засобів, процедур реалізації функцій політичної систем спрямована на підвищення ефективності політичного процесу та досягнення бажаних результатів в сфері політики. Політичні технології містять в собі як прийоми досягнення негайних локальних короточасних результатів (тактика), так і отримання глибинного, глобального, тривалого ефекту (стратегія). Використання тих чи інших політичних технологій визначає ефективність політичного управління, регулювання політичних процесів, стійкість політичної системи і всього політичного простору. Політичні технології в більшому ступені визначаються типом суспільного розвитку (домінування в ньому еволюційних чи революційних процесів), характером режиму (демократичний, тоталітарний та ін.). У зв'язку з цим слід підкреслити, що не існує абстрактних політичних технологій. Кожна з них, з одного боку, досить конкретна та унікальна, оскільки повинна забезпечити взаємодію різних політичних сил та структур для вирішення цілком конкретних питань. З іншого боку, кожна технологія багатопланова за своїм змістом та характером, багатоаспектна за умовами здійснення, складом виконавців, видами політичної діяльності та проблемами, що потребують вирішення.

2.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є :

- ознайомлення з історією політичних технологій;
- вивчення політичних технологій та політичних систем;
- знання політичної реклами як інструменту PR-кампаній;
- ознайомлення із маніпуляціями в сучасних політичних технологіях;
- дослідження текстів політичного PR;
- вивчення виборчих технологій;
- оволодіння політичними технологіями;
- механізмами політичного управління основами проведення виборчих кампаній в умовах цивілізованого демократичного змагання за політичну владу;
- оцінювати політичну ситуацію з метою прийняття політичного рішення
- розглянути основні складові виборчої кампанії;

У результаті вивчення курсу студент оволодіває такими **компетентностями:**

I. Загальнопредметні:

- застосовувати засоби й технології міжкультурної взаємодії;
- відповідально та ефективно реалізовувати права та обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства;
- володіти розвиненою культурою мислення, вміти ясно і логічно висловлювати свої думки як усно, так і письмово; володіти навичками наукової організації праці, бути

обізнаним з можливостями і методами застосування комп'ютерної техніки в своїй діяльності;

- володіти методами отримання політичної інформації, основними методами збирання та обробки первинної політичної інформації.
- користуватися програмами певного політологічного дослідження.
- володіти сучасними науковими методами політологічних досліджень;
- розуміти сутність політики;
- орієнтуватися в соціо-культурному, економічному середовищі, оцінювати стан і рівень макро- і мікроекономіки;
- застосовувати досягнення національної та світової культури у вирішенні своїх професійних та життєвих завдань;
- використовувати принципи історичного підходу при інтерпретації різних подій суспільного життя як минулого, так і теперішнього;
- бути спроможним самостійно опанувати нові знання, критично оцінювати набутий досвід із позиції останніх досягнень політологічної науки та соціальної практики; розуміти основної проблеми своєї дисципліни, що визначають конкретну галузь його діяльності.

– **II. Фахові:**

- розробляти політичні технології при розв'язання практичних завдань у політичному процесі;
- здійснювати науково-дослідну роботу, наукову інтерпретацію дібраного матеріалу, будувати чітку структуру наукової роботи;
- орієнтуватися в тенденціях розвитку політології та окремих її напрямів в Україні і світі;
- працювати з банками даних і базами знань, текстовими процесорами;
- володіння сучасною методологією обґрунтування рішень і вибору стратегії діяльності з урахуванням загальнолюдських цінностей, особистих, державних та виробничих інтересів;
- вибирати стратегії діяльності з урахуванням суспільно-політичних, громадських, партійних інтересів;
- обґрунтовувати нові організаційно-політичні форми, знаходити найбільш адекватні із них для розв'язання суспільних суперечностей;
- робити аналітичне дослідження прикладних задач аналізу та управління;
- володіти методикою розрахунків окремих соціально-політичних показників, розробки державних планів, соціально-економічних програм та їх розділів, а також методиками і правилами застосування політичних досліджень;
- розроблення стратегії й тактики виборчих кампаній;
- розроблення та апробація технологічних схем політичного процесу;
- розроблення та апробація агітаційно-пропагандистських матеріалів рекламно-політичних кампаній;
- організація інформаційно-аналітичного забезпечення політичних кампаній; здійснення кадрового забезпечення;
- розроблення документації, ідеологічного забезпечення,
- організація політичної діяльності.

2. Структура навчальної дисципліни

Кредит 1. Генеза політичних технологій в контексті формування громадської думки

Проблемна лекція 1. Історія політичних технологій в політичній діяльності.

Історичні передумови політичних технологій. Політичні технології від давнини до Нового часу. Східні та європейські вчення по політику. Політичні технології в XX – XXI ст.: новітні інформаційні концепції. Політичний PR-ринок в пострадянських країнах. Об'єкти та суб'єкти політичного менеджменту.

Проблемна лекція 2. Політичні та виборчі технології, їх роль у суспільному житті.

Види політичних технологій. Рекомендації до створення плану політичної діяльності. Принципи розробки політичних та електоральних програм.

Проблемна лекція 3. Політичні технології та політичні системи.

Класифікація політичних систем. Політичні технології в контексті політичних систем. Особливості PR діяльності в провідних політичних системах. PR для монархії. PR заходи для комуністичної ідеології. PR при тоталітаризмі. Медіацентрована демократія. PR демократія. Культ особи: генеза поняття. Культ особи як продукт політичних технологій.

Кредит 2. Політичний медійний менеджмент.

Проблемна лекція 4.

Визначення та сутність політичного медійного менеджменту

Понятійний апарат політичного медійного менеджменту. Політична кампанія. Зв'язки з громадськістю як ресурс політичного менеджменту. GR зв'язки з Урядом. Політичний лоббізм. Політична медійна компанія Класифікація комунікаційних методів створення політичного іміджу в ЗМІ.

Проблемна лекція 5 Політичний медійний менеджмент як сучасна політична технологія

Тенденції та перспективи розвитку комунікативних методів побудови політичного іміджу в засобах масової інформації. Комунікаційні процеси при формуванні іміджу. Відбілювання іміджу. Політична комунікація в контексті дослідження комунікаційних методів. Медійні методи як чинник формування громадської думки. Інтернет-технології в політичній діяльності.

Кредит 3 Маніпуляційна складова політичних технологій

Проблемна лекція 6. Маніпуляції в політичних технологіях.

Психологія політичних технологій. Створення настанов в політичному PR. Пряма маніпуляція в політичному PR. Медійні ефекти: праймінг та фреминг. Засоби дискредитації конкурентів в політичній діяльності.

Проблемна лекція 7. Тексти політичних технологій в сучасній політичній діяльності.

Сучасний український інфотейтмент. Партиїні ЗМІ: роль та місце у формуванні ідеології. Суспільно-політичні ЗМІ в політичному PR. Передвиборча програма та партійний устав як політичн технологія.

Проблемна лекція 8. Сучасній виборчі технології.

Передвиборчий штаб: склад, функції. Організаційні функції штабних підрозділів. Оперативна штабна робота. Перманентне проведення виборчих кампаній. Методологічне забезпечення виборів

Кредит 4-5.Політичні PR-технології

Проблемна лекція 9. Сучасна політична PR подія в політичній діяльності.

Види PR подій. Режисура PR подій. Особливості PR подій. Спрощення політики. Політичний перформанс.

Проблемна лекція 10. PR політичної сили.

Політичне будівництво в сучасній Україні. Постановка завдань. Партійне будівництво та вибори. Складові політичного будівництва. Місце та роль партійної ідеології. Ідеологічні типи українських партій. Партійна структура. Основні напрямки діяльності партійних організацій. Депутатська фракція. Український парламентаризм.

3. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем			
	Лекції	Семінари	С/р
Кредит 1. Генеза політичних технологій в контексті формування громадської думки			
1.Історія політичних технологій в політичній діяльності. Історичні передумови політичних технологій. Політичні технології від давнини до Нового часу. Східні та європейські вчення по політику. Політичні технології в XX – XXI ст.: новітні інформаційні концепції. Політичний PR-ринок в пострадянських країнах. Об'єкти та суб'єкти політичного менеджменту.	1	1	10
2.Політичні та виборчі технології, їх роль у суспільному житті. Види політичних технологій. Рекомендації до створення плану політичної діяльності. Принципи розробки політичних та електоральних програм.	1	1	10
3.Політичні технології та політичні системи. Класифікація політичних систем. Політичні технології в контексті політичних систем. Особливості PR діяльності в провідних політичних системах. PR для монархії. PR заходи для комуністичної ідеології. PR при тоталітаризмі. Медіацентрована демократія. PR демократія. Культ особи: генеза поняття. Культ особи як продукт політичних технологій.	1	1	10
Кредит 2. Політичний медійний менеджмент.			
4. Політичний медійний менеджмент. Визначення та сутність політичного медійного менеджменту. Політична кампанія. Зв'язки з громадськістю як ресурс політичного менеджменту. GR зв'язки з Урядом. Політичний лоббізм. Політична медійна компанія Класифікація комунікаційних методів створення політичного іміджу в ЗМІ.	1	1	10
5 Політичний медійний менеджмент як сучасна політична технологія. Тенденції та перспективи розвитку комунікативних	1	1	10

методів побудови політичного іміджу в засобах масової інформації. Комунікаційні процеси при формуванні іміджу. Відбілювання іміджу. Політична комунікація в контексті дослідження комунікаційних методів. Медійні методи як чинник формування громадської думки. Інтернет-технології в політичній діяльності.			
Кредит 3 Маніпуляційна складова політичних технологій			
6. Маніпуляції в політичних технологіях. Психологія політичних технологій. Створення настанов в політичному PR. Пряма маніпуляція в політичному PR. Медійні ефекти: праймінг та фреминг. Засоби дискредитації конкурентів в політичній діяльності.	1	1	10
7. Тексти політичних технологій в сучасній політичній діяльності. Сучасний український інфотейтмент. Партиїні ЗМІ: роль та місце у формуванні ідеології. Суспільно-політичні ЗМІ в політичному PR. Передвиборча програма та партійний устав як політичн технологія.	1		10
8. Сучасні виборчі технології. Передвиборчий штаб: склад, функції. Організаційні функції штабних підрозділів. Оперативна штабна робота. Перманентне проведення виборчих кампаній. Методологічне забезпечення виборів.	1	1	20
Кредит 4-5.Політичні PR-технології			
9. Сучасна політична PR подія в політичній діяльності. Види PR подій. Режисура PR подій. Особливості PR подій. Спрощення політики. Політичний перфоманс.	1	1	20
10. PR політичної сили. Політичне будівництво в сучасній Україні. Постановка завдань. Партиїне будівництво та вибори. Складові політичного будівництва. Місце та роль партійної ідеології. Ідеологічні типи українських партій. Партиїна структура. Основні напрямки діяльності партійних організацій. Депутатська фракція. Український парламентаризм.	1	1	20
Разом	10	10	130
	150		

4.Теми практичних занять

Назви теми	Кількість годин
Кредит 1. Генеза політичних технологій в контексті формування громадської думки	
1.Історія політичних технологій в політичній діяльності.	1
2.Політичні та виборчі технології, їх роль у суспільному житті.	1

3.Політичні технології та політичні системи.	1
Кредит 2. Політичний медійний менеджмент.	
4. Політичний медійний менеджмент.	1
5 Політичний медійний менеджмент як сучасна політична технологія.	1
6. Маніпуляції в політичних технологіях.	1
7. Тексти політичних технологій в сучасній політичній діяльності.	1
8. Сучасній виборчі технології.	1
Кредит 3.Політичні PR-технологій	
9. Сучасна політична PR подія в політичній діяльності.	1
10. PR політичної сили.	1
Разом	10

5. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Принципи розробки політичних та електоральних програм.	5
2	Політичні технології в контексті політичних систем.	5
3	Особливості PR діяльності в провідних політичних системах.	5
4	Визначення та сутність політичного медійного менеджменту.	5
5	Комунікаційні процеси при формуванні іміджу. Відбілювання джу.	5
6	Визначення та сутність політичного медійного менеджменту. Політична кампанія.	5
7	Зв'язки з громадськістю як ресурс політичного менеджменту.	5
8	Засоби дискредитації конкурентів в політичній діяльності.	5
9	GR зв'язки з Урядом.	5
10	Ідеологічні типи українських партій.	5
11	Партійні ЗМІ: роль та місце у формуванні ідеології.	5
12	Суспільно-політичні ЗМІ в політичному PR.	5
13	Види програмних промов (Партійних та лідерських).	5
14	Семіотичне навантаження програмної промови Президента України.	5
15	Передвиборчий штаб: склад, функції, мотивація.	5
16	Організаційні функції штабних підрозділів.	5
17	Агітаційна кампанія в Україні під час електоральної кампанії в Україні в 2014 році.	5
18	Вибори та поствиборчий процеси.	5
19	Виборчий штаб: функції, склад.	5
20	Методологічне забезпечення виборів.	5
	Кредит 2. Політичний медійний менеджмент.	
21	Типологія PR подій під час виборчих кампаній в Україні.	3
22	Тенденції та перспективи розвитку комунікативних методів побудови політичного іміджу в засобах масової інформації.	3

23	Класифікація комунікаційних методів створення політичного іміджу в ЗМІ.	3
24	Інтернет-технології в політичній діяльності.	3
25	Політичний медійний менеджмент як сучасна політична технологія	3
26	Медійні методи як чинник формування громадської думки.	3
27	Політична комунікація в контексті дослідження комунікаційних методів.	3
	Кредит 3.Політичні PR-технології	3
28	Порівняння найсучасніших (Інтернет, ТВ) та найдієвіших політичних технологій. Відмінність на схожість.	3
29	Акцентування політичних технологій на національну ідею в Україні.	3
30	Пряма маніпуляція в політичному PR. Медійні ефекти: прайминг та фреминг.	3
Разом		130

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання: написання: есе, мультимедійна презентація творче завдання, індивідуальне завдання, наукові конференції, конспект першоджерел, творче завдання, захист реферату, дослідницька робота.

7. Методи навчання

Основними формами проведення занять є: лекції, практичні заняття, самостійні заняття.

Лекції складають основу теоретичної підготовки студентів. Вони повинні давати студентам фундаментальні знання з предмету, розкрити найбільш складні питання учбового матеріалу, сприяти розвитку мислення студентів, розумінню ними природи глобальних змін, що відбуваються сьогодні в світі та носити проблемний характер. Рівень проблемності лекції має підвищуватися на кожному наступному курсі навчання.

Практичні заняття проводяться з основних та найбільш складних тем або розділів навчальної програми. Мета практичного заняття - поглибити та закріпити теоретичні знання, отримані на лекціях, групових заняттях та в процесі самостійної роботи над навчальною і науковою літературою, а також прищеплювати студентам навички самостійного пошуку, удосконалення, узагальнення та викладу матеріалу в усній формі. На семінари необхідно виносити основні питання теми, які потребують обґрунтування та розуміння.

У процесі проведення лекційних та практичних занять застосовуються такі методи інтерактивного навчання:

- індивідуально-контрольна співбесіда.
- логічні вправи.
- тести контролю знань.
- ділові ігри.
- тренінги.
- ситуаційні завдання.
- друковані роздаткові матеріали.

Консультація є однією з форм керівництва роботою студентів і надання їм допомоги в самостійному вивченні навчального матеріалу.

Консультації проводяться регулярно під час самостійної роботи і носять переважно індивідуальний характер. У разі поглиблення і закріплення знань, вироблення в студентів навичок збору, аналізу та узагальнення інформаційного матеріалу, підготовки доповідей і повідомлень, придбання і вдосконалення навичок публічних виступів, ведення наукових дискусій, консультації здійснюються науковими працівниками та керівним складом кафедри.

Самостійна робота є додатковим методом вивчення учбового матеріалу та служать для цілеспрямованої підготовки студентів до майбутньої практичної діяльності. Вони повинні бути спрямовані на вдосконалення знань студентів, розвивати в них здатність самостійно осмислювати вивчений матеріал, формувати навички аналізу, пошуку методів вирішення завдань, розвивати творче мислення, сприяти розвитку таких якостей, як організованість, старанність, наполегливість, цілеспрямованість.

Самостійні заняття проводяться під керівництвом викладача. Для проведення всіх видів занять з курсу розробляються лекції, плани семінарів, плани самостійних занять, методичні розробки, плани проведення занять. Методичні розробки затверджуються завідувачем кафедри.

Вивчення курсу здійснюється, крім лекційних та практичних занять, у таких формах самостійної роботи студентів:

- самостійна робота з політологічною літературою, конспектування першоджерел;
- написання есе;
- підготовка рефератів, захист їх;
- розв'язування логічних вправ, тестів;
- складання словника;
- упорядкування інформації про зарубіжних та вітчизняних українських політичних аналітиків та їх школи і напрямки;
- проведення політологічного дослідження.

8. Методи контролю

Комплексна діагностика знань, умінь та навичок студентів з дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного, тематичного, кредитного і підсумкового оцінювання знань.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі проведення занять. Його основним завданням є встановлення й оцінювання рівнів компетентностей, розуміння і первинного засвоєння окремих елементів кредиту, встановлення зв'язків між ними та засвоєним змістом попередніх занять, закріплення знань, умінь і навичок.

Формами поточного оцінювання є індивідуальне і фронтальне опитування студентів, робота на практичних заняттях, виконання студентами різних видів письмових (самостійних робіт) робіт.

Оцінюванню навчальних досягнень підлягають основні результати вивчення студентами змісту тематики кредиту, з урахуванням результатів контрольної роботи, поточної успішності, виконання нормативів, додаткової самостійної роботи (підготовка та презентація рефератів, кросвордів, інформаційних бюлетенів, виконання завдань з розвитку та ін.) та навчальної активності студентів.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Кредити	I			II		III			IV-V	
Теми	T 1	T 2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T 9	T 10
Практичні заняття	20	20	20	20	30	30	30	30	30	30
Самостійна робота	40			40		40			80	
Залік	40									
РАЗОМ	500									
ОЦІНКА	100									

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64		
E	50-54	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
FX	35-49		
		2 (незадовільно)	Не зараховано

10. Методичне забезпечення

1. Ніколаєнко Н. О. Адміністративний ресурс: підходи до розуміння, основні парадигми / Н. О. Ніколаєнко // Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. — Вип. 44(2). — К. : ВІР УАН, 2011. — С. 644—650.
2. Ніколаєнко Н. О. Форми застосування адмінресурсу в виборчій кампанії / Н. О. Ніколаєнко // Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. — Вип. 41(11). — К. : ВІР УАН, 2010. — С. 474—482.
3. Ніколаєнко Н. О. Адміністративний ресурс як політична технологія: питання класифікації / Н. О. Ніколаєнко // Актуальні проблеми політики : збірник наук. праць / керівник авт. кол. С. В. Ківалов ; відп. за вип. Л. І. Кормич. — Вип. 40. — Одеса : Фенікс, 2010. — С. 233—243.
4. Ніколаєнко Н. О. Адміністративний ресурс: політико-правові проблеми протидії в сучасній політичній практиці : [монографія] / Н. О. Ніколаєнко. — Миколаїв : вид-во МНУ ім. В. О. Сухомлинського ; вид-во І. Гудим, 2011. — 391 с.

- 5.Шубін С.П.Політичний маркетинговий аналіз [монографія] / С.П.Шубін - К.:Генеза, 2007.-112 с.
- 6.Ніколаєнко Н. О. Навчально-методичний посібник з курсу «Практична політологія» для студентів спеціальності «Політологія».- Херсон: Грінь Д.С., 2014. – 322 с.
- 7.Навчально-методичний комплекс з дисципліни.

11.Рекомендована література

Базова:

- 1.Бабак М. П. Використання комунікативних методів побудови політичного іміджу з ЗМІ // Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата філологічних наук, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Інститут журналістики, 2007. – 215 с.
2. Катлип С., Скотт М., Сентер А., Брум Г. Паблік рілейшнз: теория и практика. : Пер. С англ.. : Уч. пос. — М. : Издательский дом «Вильямс», 2008. — 624 с.
3. Колесников В.Н., Семенов В.А. Политический менеджмент: Учебное пособие. Стандарт третьего поколения. Для бакалавров. — СПб. : Питер, 2013. — 336 с.
4. Лиллекер Д. Политическая коммуникация. Ключевые концепты / Пер. С англ.. — Х. : Изд-во «Гуманитарный Центр», 2010. — 310 с.
- 5.Мехлер Гарольд. Власть и магия PR. – СПб; «Питер», 2007. – 173 с.
6. Моррис Дик. Новый государ. Новая версия Макиавелли лвадцать первого века / Пер. с англ. — Группа компаний «Никколо-М», 2003. — 224 с.
- 7.Почепцов Г. Паблік рілейшнз для профессионалов. – М.: «Рефл-бук», «Ваклер», 2000. – 624 с.
- 8.Чумиков А. Н., Бочаров М. П. Связи с общественностью: теория и практика: Учебное пособие. – Дело, 2003. – 496 с.
- 9.Связи с общественностью в политике и государственном управлении / Под общ. ред. В. С. Комаровского.-М.: Изд-во «РАГС», 2001.
- 10.Ольшанский Д. Политический PR. – СПб; «Питер», 2003. – 544 с.
- 11.Ольшанский Д., Пеньков В. Политический консалтинг. – СПб; «Питер», 2005. – 448 с.
12. Шомова С. Политические шахматы. Паблік рілейшнз как интеллектуальная игра. – М.: «РИП-Холдинг», 2003. – 214 с.
13. PR: Современные технологии: Учебное пособие / под ред. Л.В. Володиной. – СПб.: ИВЭСЭП, Знание, 2008.

Додаткова:

- 14.Балабанова Л. В., Савельєва К.В. Паблік рілейшнз: Навч. Посіб. – К.: «Видавничий дім «Професіонал», 2008.
- 15.Блэк С. PR: Международная практика.-М.: ИД «Довгань», 1997.
- 16.Данильчук Л.А. Основы имиджа и этикета : Учебное пособие. – К. : Кондор, 2009.
- 17.Куліш А. Public Relation для громадських (недержавних) організацій: Практичні поради на щодень.-К., 2001.
- 18.Макиавелли Н. Государь. – СПб. : КРИСТАЛЛ. – 2001.
- 19.Матвейчев О. Уши машут ослом. Сумма политтехнологий. – М. : Эксмо. — 2008.
20. Моррис Дик. Конди и Хиллари. Пути восхождения к вершинам власти / Дик Моррис и Эйлин МакГэн ; Пер. С англ.. — М. ; Вершина, 2007. – 336 с.
- 21.Почепцов Г.Г. Имидж и выборы. Имидж, політика, партии, президента. — К. : АДЕФ-Украина, 1997.
- 22.PR современные технологии. Учебное пособие. – СПб. : ИВЭСЭП. – 2008.

23. Ніколаєнко Н. О. Партійна система в сучасній Україні: новітній етап розвитку // Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. — Вип. 6. — К. : ВІР УАН, 2006. — С. 289—294
24. Ніколаєнко Н. О. Теоретико-методологічні проблеми визначення поняття “політична реклама” / Н. О. Ніколаєнко // Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. — Вип. 16. — К. : ВІР УАН, 2008. — С. 175—180.
25. Ніколаєнко Н. О. Використання адміністративного ресурсу під час виборчих кампаній / Н. О. Ніколаєнко // Сучасна українська політика. Політика і політологи про неї. — Вип. 13. — К. ; Миколаїв : Вид-во МДГУ ім. П. Могили, 2008. — С. 180—185.
26. Ніколаєнко Н. О. Стан та перспективи розвитку інформаційного суспільства в Україні // Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. — Вип. 13. — К. : ВІР УАН, 2008. — С. 203—207.
27. Ніколаєнко Н. О. Адміністративний ресурс як деструктивна політична технологія та відповідальність за його застосування / Н. О. Ніколаєнко // Наукові праці : наук.-метод. журнал. — Вип. 118 (Т. 131). — Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2010. — С. 112—116. — (Серія “Політологія”).
28. Ніколаєнко Н. О. Причини виникнення та використання адміністративного ресурсу в Україні / Н. О. Ніколаєнко // Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. — Вип. 35. — К. : ВІР УАН, 2010. — С. 395—401.
30. Ніколаєнко Н. О. Адміністративний ресурс: методологічні підходи до визначення поняття та проблема типологізації / Н. О. Ніколаєнко // Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. — Вип. 39. — К. : ВІР УАН, 2010. — С. 344—351.
31. Ніколаєнко Н. О. Адміністративний ресурс: підходи до розуміння, основні парадигми / Н. О. Ніколаєнко // Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. — Вип. 44(2). — К. : ВІР УАН, 2011. — С. 644—650.
32. Ніколаєнко Н. О. Форми застосування адмінресурсу в виборчій кампанії / Н. О. Ніколаєнко // Гілея (науковий вісник) : зб. наук. праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. — Вип. 41(11). — К. : ВІР УАН, 2010. — С. 474—482.
33. Ніколаєнко Н. О. Адміністративний ресурс як політична технологія: питання класифікації / Н. О. Ніколаєнко // Актуальні проблеми політики : збірник наук. праць / керівник авт. кол. С. В. Ківалов ; відп. за вип. Л. І. Кормич. — Вип. 40. — Одеса : Фенікс, 2010. — С. 233—243.

12. Інформаційні ресурси

Електронний каталог до курсу

1. <http://www.lpua.info> - Український соціально-гуманітарний науковий журнал "Людина і політика" (Політологія. Історія. Філософія. Право). Архів журналу з 1999 р., пошук за тематичним рубрикатором.
2. <http://www.personal.in.ua> - Сайт журналу «Персонал», на сторінках якого розміщені матеріали із порівняльної політології
3. <http://www.viche.info> - Сайт журналу Верховної Ради «Віче» України, на сторінках якого розміщені матеріали із порівняльної політології
4. <http://www.politdumka.kiev.ua/> - Політологічне інтернет-видання Інституту посткомуністичного суспільства і журналу "Політична думка". Основні рубрики журналу: політичний процес, суспільство, влада; економіка і політика; міжнародні відносини та геополітика; історія, культура та етнополітика; глосарій політтехнологій; політологічна публіцистика та ін.
5. <http://www.politik.org.ua/> - Сайт Українського центру політичного менеджменту,

основними статутними завданнями якого є: підвищення рівня політичної культури; розвиток інформаційної інфраструктури; впровадження соціальних технологій. Містить електронні книги, повнотекстові версії журналів "Політичний менеджмент", "Соціальна психологія", "Людина і політика", "Український соціум". Інформація на сайті розрахована на політологів, соціологів, психологів, журналістів, усіх, кого цікавлять проблеми політики.

6. <http://www.rapn.ru/> - Сайт Російської Асоціації політичної науки (РАПН).
7. Пресс колледж Св. Мартина http://smpcollege.com/smp_govt
8. Западний Мичиганський університет (США)
<http://www.wmich.edu/politics/resources/resource.html>
9. Колорадо університет в Булдері (США) <http://osiris.colorado.edu/LAB>
10. Аризонський університет (США) <http://www.hogben.ru/deps/poldir/net/>
<http://www.arizona.edu/>